

Arhitektura novih veščin

Generativna umetna inteligenca in strateška
preobrazba visokega šolstva ter trga dela

“

Vprašanje ni več, ali študent lahko ustvari odgovor, ampak ali zna oceniti njegovo kakovost. — Rose Luckin, University College London

Konec monopola nad pomnjenjem

Generativna UI (ChatGPT) je na izpitu iz operativnega menedžmenta na elitni Wharton Business School dosegla oceno B.

B.

Sistem je bil močan v strukturi in analizi, šibkejši v matematiki.

— prof. Christian Terwiesch

UI je prevzela naloge priklica in osnovne aplikacije znanja, ki so tradicionalno predstavljale jedro univerzitetnega ocenjevanja.

Univerze morajo nujno poiskati novo dokazno vrednost diplome.

Sprememba vrednosti: Od produkcije k nadzoru

Dimenzija	Stara paradigma		Nova paradigma
Osnovno merilo uspeha	Priklic in ponovitev dejstev (Knowledge Recall)	»»	Metakognicija, etična presoja in sodelovalno reševanje problemov
Vloga umetne inteligence v izobraževanju	Grožnja plagiatorstva	»»	Neizogibno delovno orodje in kopilot
Najbolj iskane veščine	Hitro ustvarjanje vsebin in rešitev	»»	Preverjanje virov, odpravljanje napak (debugging) in razumevanje omejitev sistemov
Sistem dokazil	Statična 4-letna diploma	»»	Zložljiva mikrodokazila (Micro-credentials), ki dokazujejo specifično UI pismenost

Paradoks trga dela: UI ne nadomešča, temveč zahteva ljudi

73 %

britanskih delodajalcev poroča o težavah pri iskanju usposobljenega kadra (ManpowerGroup 2026). V avtomobilskem sektorju je to kar 92 %. Inženiring, proizvodnja in javne storitve so pod hudim pritiskom.

Odziv na pomanjkanje:

33 % - Izpopolnjevanje in prekvalifikacija obstoječih zaposlenih (Upskilling/Reskilling)

10 % - Avtomatizacija nalog

9 % - Zunanje izvajanje (Outsourcing)

19 %

Najtežje je najti kompetence za UI (navaja 19 % podjetij). Ne gre za strokovnjake za raziskave, temveč za osnovno pismenost in samozavest pri uporabi orodij.

Ljudje so ključna komponenta pri sproščanju celotnega potenciala umetne inteligence. — Michael Stull, ManpowerGroup UK.

Lijak nadzora (The Oversight Funnel)

Generirana vsebina

Veliki jezikovni modeli napovedujejo verjetno besedilo, ne prikličejo pa preverjenih dejstev.

Človeški nadzor

Odločanje komu zaupati, kaj izpodbijati, kaj spremeniti.

Preverjen strokovni vpogled

Dokaz s trga (Coursera):

Tečaji za kritično razmišljanje (za zaposlene v podatkovnih vlogah) so **narasli za 168 %** medletno.

Vpisi v tečaje **kakovosti in čiščenja podatkov** so se **več kot podvojili**.

Skokovita rast tečajev za **odpravljanje napak** (debugging).

Proaktivni obvod: Kako študenti gradijo svoje veščine

 Nova valuta (The Currency)
Zložljiva mikrodokazila (Micro-credentials).

Moduli (The Stack)

Skokovita rast vpisov v tečaje generativne UI na platformi Coursera (iz 8 na 15 na minuto v letu 2025).

Osnova (The Base)

Klasično digitalno in strokovno znanje (SQL, JSON, spletne aplikacije ostajajo nujne).

94 % študentov želi, da se mikrodokazila štejejo k diplomam (porast s 55 % v letu 2023).

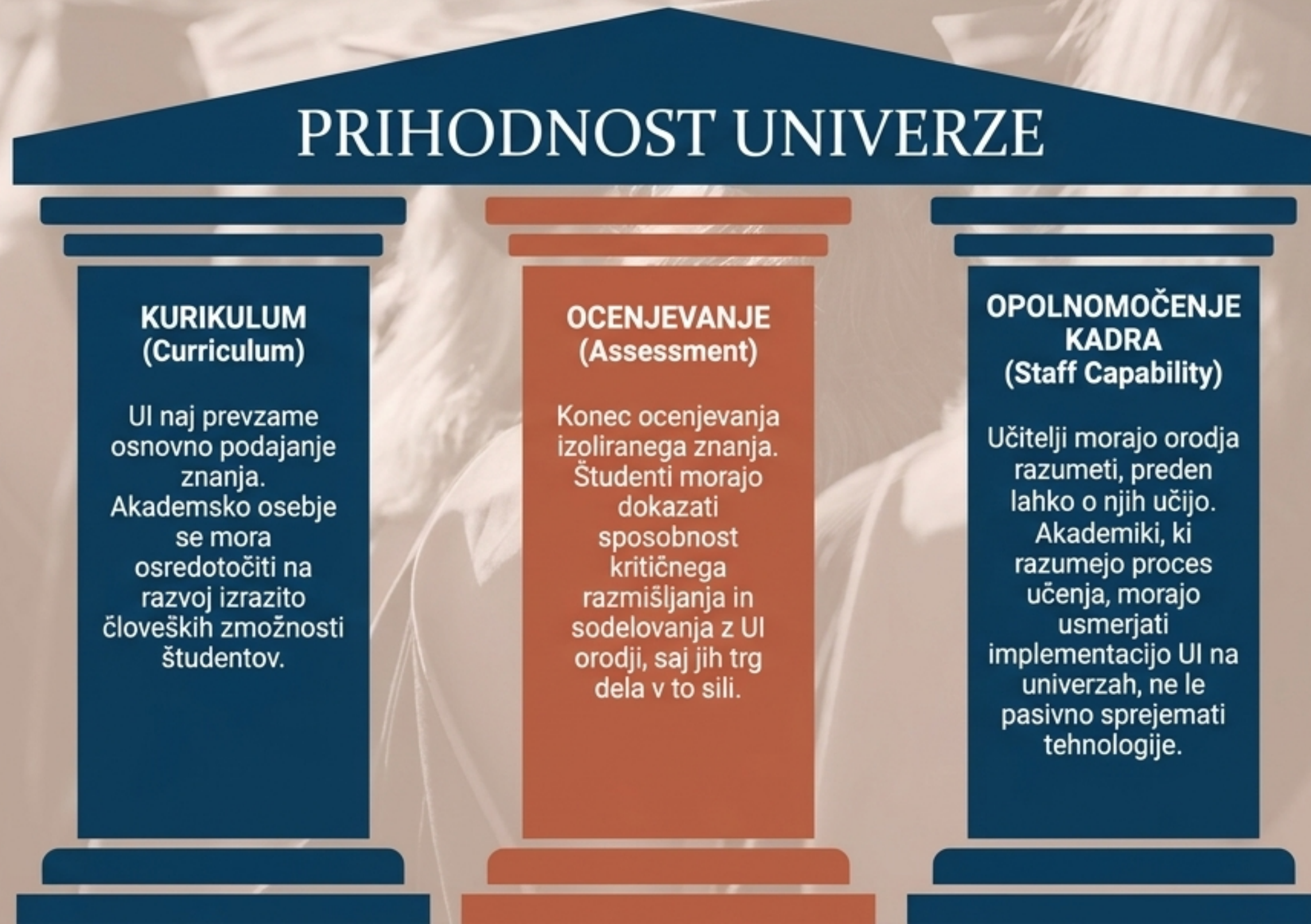
77 % učencev se raje vpiše v študijski program, ki jih ponuja.

85 % delodajalcev bi raje zaposlilo kandidata z mikrodokazilom.

Potreba po hitrosti pridobivanja in preverjanja veščin presega hitrost tradicionalnih diplom.

Imperativ za visoko šolstvo: **Trije stebri preobrazbe**

Kozmetični popravki pravil (npr. zgolj prepovedi) ne zadoščajo. Potrebna je sistemska prenova (OECD opozarja na nujnost sistemske koordinacije in širjenja dobrih praks).

Novi red veščin: Sinteza ekosistema

Tehnologija ponuja motor, a prihodnost izobraževanja je v razvoju človeškega volana.